

قلمروهای پیرو شاهنشاهی هخامنشیان:

بررسی تاریخی و جغرافیایی

داریوش بزرگ

دکتر بصیر کامجو

شاهنشاهی هخامنشی، یکی از بزرگترین و گسترده ترین شاهنشاهی های تاریخ جهان، در دوره داریوش کبیر (جد بزرگ تاجیکها ، پارسها وکردها) به اوج فراخی وگشادگی و شکوفایی رسید. یکی از ویژگی های برجسته این شاهنشاهی، مدیریت دقیق و نظام مند سرزمین های پیرو بود که بخش گسترده ای از اقوام و فرهنگ ها را در بر می گرفت. در کتیبه ای منسوب به مقبره داریوش بزرگ در نقش رستم، فهرستی از سرزمین های پیرو این شاهنشاهی آورده شده است که بیانگر فراخی و گوناگونی آن می باشد.

1 - معرفی قلمروهای پیرو

در این فهرست که در کتیبه نقش رستم آمده است، نام بیست و چند سرزمین یا قسمتی از کشور ذکر شده که هر یک اهمیت تاریخی و جغرافیایی ویژه خود را دارد. این سرزمین ها از آسیای میانه و جنوب آسیا گرفته تا شمال آفریقا و شرق اروپا گسترده اند.

شماره	نام سرزمین یا منطقه	توضیحات و اهمیت تاریخی
1	ماد	یکی از قدیمی‌ترین اقوام ایرانی، پایه‌گذار ساختار شاهنشاهی هخامنشی
2	خوج (خوزستان)	منطقه‌ای راهبردی در جنوب غربی ایران، مرکز کشاورزی و تجارت
3	پارت	منطقه‌ای مهم در شمال شرق ایران، زادگاه ساسانیان
4	هرات	شهری تاریخی در افغانستان کنونی، مرکز ارتباطی و نظامی
5	باختر	منطقه‌ای گسترده در غرب افغانستان و شرق ایران
6	سغد	ناحیه‌ای در آسیای میانه، مرکز تجارت جاده ابریشم
7	خوارزم	منطقه‌ای تاریخی در حوضه دریای خزر، مهم در بازرگانی
8	زرنگ	منطقه‌ای در جنوب افغانستان، محل ارتباط بین خاور و باختر
9	آراخوزیا (رخج، قندهار)	منطقه‌ای راهبردی در جنوب افغانستان، نقطه تقاطع فرهنگ‌ها
10	پنجاب	منطقه‌ای ثروتمند در شمال غرب هند و پاکستان امروزی
11	کابل	مرکز سیاسی و فرهنگی مهم در افغانستان
12	پیشاور	شهری راهبردی در شمال غرب پاکستان
13	سند	منطقه‌ای پرجمعیت در جنوب پاکستان، منطقه مهم کشاورزی
14	ماورای جیحون	منطقه‌ای وسیع در آسیای میانه، محل تلاقی فرهنگ‌های ایرانی و آسیایی
15	بابل	مرکز تمدن بین‌النهرین در عراق کنونی
16	آشور	سرزمین تاریخی در شمال عراق، مرکز شاهنشاهی آشوری
17	عربستان	شبه‌جزیره عربستان، منطقه‌ای با اهمیت راهبردی و تجاری
18	مصر	یکی از قدیمی‌ترین تمدن‌های جهان، منطقه کلیدی اقتصادی و نظامی
19	ارمنستان	منطقه‌ای کوهستانی با اهمیت راهبردی در مرزهای شمال غربی ایران

شماره	نام سرزمین یا منطقه	توضیحات و اهمیت تاریخی
20	بخش شرقی آسیای صغیر	منطقه‌ای در ترکیه کنونی، محل تلاقی اروپا و آسیا
21	سپرد	منطقه‌ای در آسیای صغیر، یکی از ساتراپی‌های مهم
22	سارد	مرکز ساتراپی در آسیای صغیر، محل برخورد فرهنگ‌های ایرانی و یونانی
23	لیدییه در مغرب آسیای صغیر	منطقه‌ای غنی و تاریخی در غرب ترکیه
24	یونانیان آسیای صغیر	جمعیت یونانی‌تبار در بخش‌هایی از آسیای صغیر
25	سکاهای آن‌سوی دریا :	اقوام کوچ‌نشین ایرانی‌تبار در مناطق شمال دریای سیاه
	کریمه و دانوب	
26	مقدونیه	منطقه‌ای در شمال یونان کنونی، محل رویارویی با شاهنشاهی هخامنشی
27	یونانیان سپردار:	مناطق شمال شرقی اروپا، مستعمرات یونانی تحت سلطه هخامنشیان
	تراکیه و تراس	
28	سومالی	منطقه‌ای در شاخ آفریقا، از قلمروهای پیروی هخامنشی
29	اتیوپی (حبشه)	کشور تاریخی آفریقایی با تمدنی مستقل و ارتباط با هخامنشیان
30	مگیه (ترابلس لبنان)	منطقه‌ای در لبنان کنونی با اهمیت تجاری
31	برقه (کارتاژ)	منطقه‌ای در شمال آفریقا با مرکزیت کارتاز، پایگاه تجاری مهم
32	کاریه در آسیای صغیر	منطقه‌ای در آسیای کوچک، با اهمیت راهبردی

پاورقی‌ها

- 1 - بارتلمی، ف. (1395). «سیاست و اداره در شاهنشاهی هخامنشی»، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.